సాయంకాలమైంది

- గొల్లపూడి మారుతీరావు

"సాయంకాలమైంది" నవల మొదటి నుంచీ మంచి పుణ్యం చేసుకుంది. ఆంధ్రప్రభలో సీరియల్‌గా వస్తున్నప్పటి నుంచీ వందల్లో అభిమానుల్ని, చాలామంది భక్తుల్నీ పోగుచేసుకుంది. ఈ పదేళ్ళలో ఓ వందమందైనా ఈ నవల గురించి ప్రస్తావించినప్పుడు విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారి "వేయిపడగల" ప్రసక్తి, పోలిక తెస్తూ వచ్చారు. అందరికీ చెప్పే అవకాశంలేదు కనుక - యిక్కడ చేతులు కట్టుకు చెప్పే నిజం ఒకటుంది. నేను "వేయిపడగలు" అప్పటికీ, యిప్పటికీ చదవలేదు. అయితే అంతటి మహారచయిత రచనను నా నవల గుర్తు చేయగలిగినందుకే నాకు ఎంతో ఆనందం. కాస్తపాటి గర్వం.

శ్రీ వైష్ణవ సత్సంప్రదాయ వైభవాన్ని సవివరంగా నాకు తెలియచెప్పిన పూజ్యులు శ్రీశ్రీ భాష్యం అప్పలాచార్యుల వారికీ, శ్రీ సాతులూరి గోపాలకృష్ణమాచార్యుల వారికీ నా ధన్యవాదాలు. ఆంధ్రప్రభలో ఈ నవల రాయడానికి కారకులు మిత్రులు, అప్పటి వారపత్రిక సంపాదకులు వల్లూరి రాఘవరావుగారు. మొదటి అధ్యాయం స్వయంగా చదివి ఆయన చేతిలో పెట్టినప్పుడు పులకించి పాదాభివందనం చేసి అందుకున్నారు. వారి సంస్కారమది.

సరే! మాజీ ప్రధాని పి.వి.నరసింహారావుగారి దగ్గర్నుంచి ఎందరో సాహితీపరులు, పాఠకులు ఈ నవలకు అభిమానులయ్యారు. చాలా మంది భక్తులయ్యారు. చదివి భోరున కన్నీరు కార్చి నాతో గంటలకొద్దీ మాట్లాడిన మహిళలున్నారు. 200ఆలో ఈ నవల ప్రచురితమయింది. సరిగ్గా ఏడు సంవత్సరాల తర్వాత గుంటూరు నుంచి రవికృష్ణ అనే ఓ తెలుగు పండితులు నవల చదివి, ఆనందించి - సవివరంగా ఇందులో కనిపించిన లొసుగుల్ని ఎత్తిచూపుతూ ఎనిమిది పేజీల ఉత్తరం రాశారు. "నా అజ్ఞానం కొద్దీ నెరుసులు అనుకుంటున్నానేమో నేను పానకంలో పుడకలు అనుకుంటున్న వాటిని బాల్య చాపల్యం కొద్దీ మీ దృష్టికి తీసుకువస్తున్నాను" అని సవినయంగా రాశారు. ఈ ఒక్క ఉత్తరాన్నే యిలా ముందుమాటలో ఉటంకించదలిచాను.

వాటిలో అన్నీ లేదా చాలా అంశాలు సహేతుకంగా, సబబుగా వున్నాయి. రెండో ప్రచురణ సందర్భంలో ఆయనకి ఫోన్ చేసి, ఆ సవరణలను మరొక్కసారి తెలియజేయమన్నాను. తెలియజేశారు. వారికి కృతజ్ఞతలు. '

కొన్ని రచనలకు పుట్టిన వేళా విశేషముంటుందేమో. బెర్నార్డ్ షా తన రచనలన్నింటిలో "సెంట్ జోన్"ని ఎక్కడో ఎంపిక చేసి చూపిన గుర్తు. కాలచక్రం ఒరిపిడిలో ముందు తరాలకు నా రచనల్లో ఈ "సాయంకాలమైంది" నవల, "కళ్ళు" నాటిక, "రాగరాగిణి" నాటకం, "జుజుమురా" కథ, "కళ్యాణి" రేడియో నాటిక - యిలా నిలవగలిగితే అది నాకు దక్కిన అదృష్టమేననుకుంటాను.

- గొల్లపూడి మారుతీరావు

విప్లవం అంటే - గతంలో ఆయుధాలతో అడవుల్లో తిరిగేవారు చేసే పని - అని ఒక అభిప్రాయం ఉండేది నాకు. మీరు మీ మీ ఆయుధాలతో సమాజాన్ని కొత్తగానయినా చక్కటి బాటలో నడిపిస్తున్నారు. అందుకు గురువుగారైన మీకు - మీ అనుమతి లేకుండానే - మీ శిష్యుడిగా ప్రకటించుకుంటున్నాను.

జె. శ్రీనివాసరెడ్డి అనే మొద్దు శీను, ఖైదీ నంబరు 405, మహానది బ్లాక్, చర్లపల్లి

(గత సంచిక తరువాయి)

కష్టానికి చిహ్నం కన్నీళ్ళు. కష్టానికి ఆటవిడుపూ కన్నీళ్ళే. దుఃఖం చాలా కష్టాలనుంచి విముక్తినిస్తుంది. అది సృష్టిలో ఏర్పాటయిన అపూర్వమైన వరం. దానిని ఉగ్గపట్టడం ఒక్కొక్కప్పుడు ప్రమాదం. విపరీతం కూడా. అందుకనే ఊహించలేని విపరీత పరిణామంలో తల్లిదండ్రుల నిర్లిప్తత తిరుమలని భయపెట్టింది. భోరుమనే తల్లిని ఓదార్చడం సులువు. గంభీరంగా చిరునవ్వు నవ్వే తల్లి మనస్సులో కరడు కట్టిన దుఃఖపు శిలని ముందు బద్దలు కొట్టాలి. దాన్ని కరగనివ్వాలి. అప్పుడు ఓదార్పు. కానీ ఆ పనులు చెయ్యగల సామగ్రి తన దగ్గర లేదు. ఆ సామగ్రిని సమకూర్చుకోగల అనుభవమూ లేదు. కానీ ఒక్కటిమాత్రం ఉంది. ఆవేదనకి లోనయిన వ్యక్తులపట్ల సానుభూతి. తండ్రికి ఆ సానుభూతి అవసరం లేదు. తల్లికి అవసరమని తెలీదు. విచిత్రమైన వ్యక్తుల మధ్య విచిత్రమైన సందిగ్ధంలో పడిపోయాడు.

వచ్చినప్పటినుంచీ ఎక్కడికీ వెళ్ళకుండా తల్లిని అంటుకుపోయాడు. ఉదయాన్నే తండ్రితో స్నానం చేసి నూతన యజ్ఞోపవీతధారణ చేశాడు. "అపవిత్రః పవిత్రో వా..." చదివించి బ్రాహ్మచర్య, గార్హస్థ్య, ఆతిథేయ ఉపవీతాలను ధరించాడు. వచ్చీరాని భాషలో గోడకి చేరబడి తిరుప్పళ్ళాండు, పూచ్చురల్ చదివాడు. చిన్ననాటి తిరుమలని భూతద్దంలో చూస్తున్నట్టు గమనించి వరదమ్మ నవ్వుకుంది.

ఇవన్నీ మనస్ఫూర్తిగా చేసిన పనులు కాదు. మనస్సుని సముదాయించుకోడానికి చేసినపని. అమెరికాలో పాతివ్రత్యం నిరూపించుకోవడానికి పసుపు రాసుకున్నట్టు. అమెరికాకి స్కిన్ లోషనే కావాలి. ఆముదాలవలసకి పసుపు చాలు. డిట్రాయిట్ ఇంజనీరు ఇరవై ఏళ్ళ తరువాత విశాఖపట్నంలో 'తిరుప్పళ్ళాండు' చదవబోవటం అలాంటిదే

రెండు రోజుల తర్వాత ఆ పని బోరుకొట్టింది. పుస్తకం పక్కన పారేసి లేచాడు. కూర్మయ్యతో, ఆండాళ్ళుతో మాట్లాడాడు. అన్నయ్య గొంతు విని చెల్లెలు పొంగిపోయింది. "ఇటు రారా?" అన్నాడు కూర్మయ్య. వెంటనే గొప్ప ఆలోచన తిరుమల మనస్సులో మెరిసింది. "రేపే వస్తున్నాం" అన్నాడు.

"వస్తున్నాం" అంటాడేమిటి?

రాత్రి తల్లితో మాట్లాడాడు. "చెల్లాయిని చూడ్డానికి వస్తావా అమ్మా?" అని. వరదమ్మ వణికిపోయింది. అమెరికానుంచి వచ్చాక ఆమెలో కనిపించిన మొదటి చైతన్యమిది. వైద్యుల దృష్టిలో గాయం బాధపెట్టాలి. బాధ లేకపోతే రోగం ముదిరినట్టే. అమ్మయ్య! ఈమెలో ఆవేదన ఉంది. కాకపోతే దానిమీద బలమైన ముసుగు ఉంది.

సుభద్రాచార్యులవారిని అడిగే ధైర్యం, రమ్మనే ధైర్యం లేదు తిరుమలకి. మరునాడు కారు మాట్లాడి వచ్చాడు. తల్లిని కాకినాడ తీసుకెళ్తున్నాడని తెలిసి ఆచార్యులవారు మొదట ఆశ్చర్యపోయారు. తిరుమల ఉద్దేశానికి కాదు. భార్య ఉద్యుక్తతకి. కిమ్మనలేదు.

అప్పటికప్పుడు ఓ మిత్రుడినడిగి ఖాళీగా ఉన్న ఓ ఇంటి పోర్షన్‌ని అద్దెకి తీసుకున్నాడు తిరుమల. ఉండేది కాసిని రోజులయినా తల్లిని హోటల్‌లో ఉంచడం ఇష్టంలేక. రెండు గదులు, చిన్న వసారా, ఎదురుగ్గా పెద్ద మైదానం, పక్కవాటాలో పదిమంది పిల్లల అరుపులూ, కేకలూ ఆ ఇల్లు మిట్టమధ్యాహ్నం వీథిబడిని గుర్తుచేస్తుంది.

వంటకి అవసరమైన వస్తువులన్నీ కొని తెచ్చాడు. ఆ సాయంకాలమే ఆండాళ్ళు, కూర్మయ్య వచ్చారు. ఇల్లు వదిలి వెళ్ళిపోయాక కూతుర్ని అదే చూడటం వరదమ్మ.

స్త్రీకి వివాహం ద్వారా దక్కే సౌభాగ్యమంతా ఆండాళ్ళులోనే కనిపిస్తోంది. ముఖానికి పసుపు రాసుకుని స్నానం చేసిన ఛాయలు తెలుస్తున్నాయి. మెడలో మంగళసూత్రం ధగధగా మెరుస్తోంది.

తల్లిని చూసి ఉప్పొంగిపోయి, ఆమె కౌగిట్లోకి దూకింది. ఆవేశంగా వరదమ్మ కూడా ముందుకొచ్చింది.

"ఆండాళ్ళూ" అని ఆమెను ఆపింది కూర్మయ్య.

ఒక్క క్షణం అంతా స్థబ్ధు అయిపోయారు.

"సంచిత పాపం ఈ జన్మలో మా ఎడబాటు. ఆగామి పాపం నా బిడ్డని ఆదరించడం. అది పాపమయితే మరో జన్మ ఎత్తి అనుభవిస్తాను" అని ఆండాళ్ళుని గుండెలకి హత్తుకుంది వరదమ్మ. దూరం నుంచే కూర్మయ్య వరదమ్మకి సాష్టాంగపడిపోయాడు. తిరుమలకి కళ్ళనీళ్ళు తిరిగాయి.

తన సౌశీల్యానికి పెద్దల ఆశీర్వాదం ఇప్పటికి దొరికినట్టు మురిసిపోయింది ఆండాళ్ళు.

"నీ చేతి అన్నం తిని చాలా రోజులయిందమ్మా నీ చేతి వంకాయ కూర గురించి కూర్మయ్యకి చెప్పి ఊరిస్తూంటాను" అంది ఆండాళ్ళు.

"దానికేం? ఇవాళ వండిపెడుతుంది మనందరికీ" అన్నాడు తిరుమల తడువుకోకుండా.

"రేపు" అంది వరదమ్మ.

తన బిడ్డలిద్దరూ రెండు కారణాలకి పంక్తి బాహ్యులు. ఒకరు ఆచారాన్ని తప్పినవారు, మరొకరు సంప్రదాయాన్నే తప్పినవారు. ఉదయమే లేచి అభ్యంగనస్నానం చేసి, ముగ్గురికీ అద్భుతంగా వంట చేసింది. మామిడికాయ పప్పు, వంకాయ మెంతికూర, పులిహోర, కొబ్బరి పచ్చడీ, నిమ్మరసం చారు ముగ్గురికీ వసారాలో విస్తళ్ళు వేసి వడ్డించింది.

శ్రీ భాష్యంలో రామానుజులు గర్వం అభిమాన అహంకారాల్ని చండాలునితో పోల్చారు. ఆ దుర్గుణాలు ఈ ముగ్గురిలోనూ లేవు. వారికి వండి వడ్డించడం నీతి బాహ్యమేమో గాని, ధర్మ విరుద్ధం కాదు. ముగ్గురూ సుష్టుగా భోజనం చేయడాన్ని గుమ్మం దగ్గరే కూర్చుని గమనించింది వరదమ్మ. ఆమె కడుపు ఆనందంతో నిండిపోయింది. అపరాహ్ణానికి మళ్ళీ స్నానం చేసి, ఇంత అత్తెసరు పెట్టుకుని స్వామి కైంకర్యాన్ని ఆరగించింది.

అలా పదిరోజులు. ఆ పదిరోజులూ ఆ ముగ్గురికీ పెద్ద పండగలు. ఆ పదిరోజులూ ఆ తల్లికి అపూర్వమైన జ్ఞాపికలు. పదిరోజుల్లోనే ఎంతో కళకళలాడుతూ తేరుకున్నట్టనిపించింది ఆండాళ్ళుకీ, తిరుమలకీ.

పదకొండోరోజున డిట్రాయిట్ నుంచి ఫోన్. అతని అవసరం వెంటనే ఉన్నదని. అమెరికా వెళ్ళింది లగాయతు తల్లిదండ్రులకు దూరమైన ఒక్క కారణం వినా, మరేదీ మాతృదేశంవైపు తిరుమలని ఆకర్షించలేదు. ఇప్పుడు ఈ పదిరోజుల ఆనందమూ అతన్ని కట్టి పడేసింది. అయినా వెళ్ళాలి. ప్రతి ఆనందానికి ఓ ముగింపు ఉంది. ఈ ఆనందం ఇప్పటికి ఇక్కడ నిలిచిపోవాలి.

కారు కదులుతూంటే ఆండాళ్ళు కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగాయి. కానీ వరదమ్మ కళ్ళల్లో నీళ్ళు కదలలేదు. ఆండాళ్ళు కడుపు తడివి, "నీ కడుపులో ఒక్క కాయ కాయాలి. వాడికి కులశేఖరుడని పేరు పెట్టు. బతికుంటే వచ్చి పెరుమాళ్ తిరుమొళిలో రెండు పాశురాలయినా నేర్పిస్తాను. ఇన్న ముదం ఊట్టుగేన్ ఇంగే వా పైంకేళియే" అంటూనే కారెక్కింది. మిగతా పాశురం గాలిలో లాక్కుపోయాయి.

ఆండాళ్ళుని అంత పవిత్రమైన కుటుంబంనుంచి దూరం చేసినందుకు వెయ్యోసారి బాధపడ్డాడు కూర్మయ్య. అమ్మ బతికుండేలోగానే కులశేఖరుడు పుట్టాలనే కోరిక ఆ క్షణంలోనే ఉద్బుద్ధమయింది. కూర్మయ్య చేయి ఆర్ద్రంగా పట్టుకుంది ఆండాళ్ళు.

ఈసారి మొదటిసారిగా ఇండియా వదిలి వెళ్తున్నందుకు గిలగిలలాడిపోయాడు తిరుమల.

తల్లిదండ్రులిద్దరికీ పాదాభివందనం చేశాడు. తల్లిని దగ్గరకు తీసుకుని, "నువ్వెప్పుడు పిలిచినా వచ్చి వాలుతానమ్మా" అన్నాడు. వరదమ్మ కరిగి నీరయి కొడుకుని కావలించుకుంది.

ఎందుకన్నాడామాట? ఒక్క వేదవ్యాసుడు, ఆది శంకరులే ఆ మాటని నిజం చెయ్యగలిగారు. ఇద్దరూ సాక్షాత్తూ భగవత్స్వరూపులు కనుక. ఆ ఆలోచన చాలమందికి సామాన్యం కావచ్చు. కానీ ఆచరణలో ప్రాప్తాప్రాప్తాలున్నాయి. సంచిత కర్మపరిపాకం ఉంది. ఆ తల్లికీ పూర్వపుణ్య విశేషం కలిసిరావాలి. పోతే, రంగనాథుని సన్నిధిన కన్నుమూయాలి. లేదా కనీసం పుత్రుని సన్నిధిలో అన్నది నానుడి.

అది కోరికతో కలిసివచ్చేది కాదు. పుట్టినప్పటినుంచీ, లౌకిక జీవితం వేసే ఎన్ని లక్షల ముడులు తెగిపోవాలో ఆ సుకృతం కలిసిరావడానికి. ఆచార్య తిరువడి సన్నిధికి ప్రయాణం చేసే జీవికి పుత్రుని సన్నిధి పున్నామనరక విముక్తికి హామీ. ఇది ఈ జీవనానికీ, పరమార్థానికీ లంకె. అది తెగుతుందో. తెంచుకోవాలో ఆ క్షణం ఆసన్నమయ్యేవరకూ ఎవరికీ అర్థంకాదు.

30

ఆ తర్వాత బతికినంతకాలం ఆనందోత్సాహంతో, సంతృప్తితో జీవనం సాగించింది వరదమ్మ. నిజానికి ఆమె జీవితంలో మధురమైన దశ అదే దీపం కొడిగట్టేముందు మెరిసే ప్రకాశం కాదది. నిజమైన, నిండైన వెలుగు.

అనునిత్యం ఆమె తన బిడ్డలిద్దరికీ తిరుమల, ఆండాళ్ళుకీ సేవలు చేస్తూనే గడిపింది. వారిద్దరికీ కావలిసినవన్నీ సమకూర్చింది. వారికి వండి వడ్డించింది. అందుకు చాలా ఖర్చయ్యేది సుభద్రాచార్యులవారికి. ఆయనకి ఆ మాత్రం డబ్బుంది. దానికి అంతకంటే అవసరమూ లేదు. ఆమె ఏ చర్యనీ ఆయన కాదనలేదు. అభ్యంతర పరచలేదు. దానిని పిచ్చిగా భావించలేదు. వికారంగా వారించలేదు.

ఆమె ఆచరణలో బిడ్డల్ని ఆదుకుంటోంది. ఆయన ఆలోచనలో ఆ పని చేశాడు. మరొక విచిత్రమైన స్థాయిలో ఆ దంపతులిద్దరూ ఆ కలని పంచుకున్నారు.

ఇప్పుడిప్పుడు స్నానం చేస్తే శరీరం ఎదురు తిరుగుతోంది వరదమ్మకి. ఆ తర్వాత గంటలకొద్దీ ఊపిరి అందక ఓ రకమైన ఉబ్బసంతో విలవిలలాడేది. ఆ బాధనుంచి విముక్తికి ఆమె పడే ఆత్రుతల్లా మరోసారి స్నానం చేసి సాయంకాలం వంటకి అందుకోవడమే. తాగుడు వల్ల వచ్చే అనారోగ్యన్నుంచి విముక్తికి రెండు మార్గాలున్నాయి. ఒకటి ఆ అలవాటుని మానుకోవడం. రెండు అదే అలవాటుతోనే ఆ రోగాన్ని ఉపశమనపరచడం. ఇది తెలిసి చేసుకునే ఆత్మహత్య.

వరదమ్మ అలా భావించలేదు. కానీ, సాయంకాలం స్నానానికి రాత్రంతా ఆమె పడే బాధ చాలా దయనీయంగా, చూడడానికే భరించరానిదిగా ఉండేది. "తిరుమల దగ్గరికి వెళ్ళిపోదామా, వరదా?" అన్నారు ఆచార్యులగారు ఓసారి. అదేదో అపభ్రంశపు మాటలాగా తుళ్ళిపడింది వరదమ్మ.

"వద్దండి వాడు ఇక్కడే కదా ఉన్నాడు, మనం వెళ్ళడం ఎందుకు?" అన్నది.

ఆండాళ్ళుని చూస్తావా అని ఆచార్యులవారు అడగలేదు. ఆమె జబ్బుని అలా ఇరవై ఎనిమిది నెలలు పోషించారు సుభదాచార్యులు.

ఆమె వండి వార్చలేని రోజుల్లో తనే చెయ్యి కాల్చుకునేవారు. పొద్దున్నే స్నానం ముగించుకుని కైంకర్యాన్ని సిద్ధం చేసి ఆరాధనకి ఉపక్రమించేవారు. భోజనాన్ని భార్యనోటికి అందించేటప్పుడు వరదమ్మ ఊపిరి కూడదీసుకుని "పిల్లలకి పెట్టారా?" అనేది నవ్వుతూ. తల ఊపేవారు సుభద్రాచార్యులు.

ఆమె మనస్సులోని కలని అపురూపంగా పోషిస్తూ వచ్చారు. ఆమె మరీ మంచం మీంచి లేవలేని సందర్భాల్లో తనే కూతురయి, తడిగుడ్డతో ఒళ్ళంతా తుడిచి, మళ్ళీ ఉతికిన చీర కట్టేవారు. ఆమె మూత్రపురీషాల్ని మంచం దగ్గరే పట్టి బయట పారపోసి వచ్చేవారు. ఆ సందర్భాలలో ఆమె కళ్ళు నిస్సహాయంగా జలపాతాలయ్యేవి.

"నాకోసం - మీకు - మరో జన్మ ఎత్తి మీ రుణం తీర్చుకుంటాను" అని చేతులు జోడించేది.

మరి ఏనాడయినా ఆ మాత్రం చెయ్యడానికి ఆయన కరచరణాలు ఆడకపోతే? అయిదు పిడికిళ్ళ అటుకులు నీళ్ళల్లో వేసి అందులో ఇంత చక్కెర కలిపి ఆమె నోటికి అందించేవారు. తనూ ఇంత చప్పరించేవారు.

రెండు వారాలు ఫోన్ చెయ్యడానికి రాకపోతే పోలా పైడితల్లినాయుడు ఇంటి ప్రాంగణంలోకి వచ్చాడు. పైన చొక్కా తీసి, ఉత్తరీయం నడుంకి చుట్టుకుని దేవాలయంలోకి అడుగు పెట్టినట్టు భక్తిగా వచ్చాడు. ఆచార్యులవారూ, వరదమ్మ ఇద్దరూ రెండు మంచాల మీద పడుకుని ఉన్నారు. ఇద్దరికీ లేచే ఓపిక లేదు. ఇద్దరికీ జ్వరం.

"అయ్యవారూ! అబ్బాయిగారు తమ గురించి రెండు సార్లు ఫోన్ చేశారు" అన్నాడు నాయుడు.

"చూసింది చెప్పకు" అన్నారు ఆచార్యులవారు.

నాయుడికి కళ్ళు తిరిగాయి. "తమకి ఇక్కడేమయినా అయిపోతే అబ్బాయి బెంగెట్టుకుంటారు బాబూ" అన్నాడు.

నవ్వారు ఆచార్లుగారు. "మేం పోతే, ప్రపంచం ఆగిపోదు. ఓపిక ఉన్నప్పుడు వచ్చి మాట్లాడతాను"

అది మొదలు ప్రతిరోజూ అర్థశేరు గుమ్మపాలు స్వయంగా వచ్చి గుమ్మంలో ఉంచి వెళ్ళేవాడు పోలా పైడి తల్లినాయుడు. ఒక్కోరోజు పెట్టిన పాలు పెట్టినట్టుగానే ఉండిపోయేవి. ఒక్కోరోజు పిల్లి తాగిపోయేది. అక్కడ రోజూ పాలుంటాయని పిల్లి గ్రహించడాన్ని, తాగిపోవడాన్ని నవ్వుతూ గమనించేవారు సుభద్రాచార్యులు.

అలా ఎన్నాళ్ళు? కాలచక్రం ఆ ఇంట్లో ఆగిపోయినట్లనిపించేది. ఆ రెండు శరీరాల్లో ప్రాణం ఉన్నంతకాలం ఆ ఇంటి ప్రాంగణంలో ఘనీభవించినట్టే.

వరదమ్మ ఆయాసంతోనే కూర్చుని బల్లమీద తలపెట్టుకుంటే కాస్త ఉపశమనం కలుగుతున్నట్టు గ్రహించింది.

ఓ రోజు ఆచార్యులవారు లేచేసరికి స్నానంచేసి వంట చేస్తూనే మండుతున్న పొయ్యి ముందు సొమ్మసిల్లిపోయి ఉంది వరదమ్మ.

డాక్టర్ని పిలవడం, మందు తీసుకోవడం ఆచార్యులవారికి ఇష్టంలేదు. ఈ రోగానికి కారణం తమకి తెలుసు. తిరుమల, ఆండాళ్ళు ఈ ఇంట్లో మళ్ళీ తిరగాలి. అమ్మని పలకరించాలి. ఆమె చేతి భోజనాన్ని ఆరగించాలి. అవన్నీ జరిగే పనులు కావు. అందుకనే ఈ రోగం మందులకి లొంగేది కాదు.

ఇప్పుడిప్పుడు తనకి చెప్పలేకుండానే బట్టల్లోనే మూత్రాన్ని చేసేసుకుంటుంది వరదమ్మ. మెల్లగా చీర తప్పించిం పసుపు నీళ్ళతో ఒళ్ళు తుడిచేవాడు. వరదమ్మ ఏడ్చేది.

"వరదా! లేని కొడుకుని నీ కళ్ళముందు కూర్చోబెట్టుకుంటున్నావు. పరమాత్ముని సేవని ఈ సేవలో నేను ఊహించుకోలేనా?" పాపనాశం శివన్ పాటని ఏనాడో బొంగురు పోయిన గొంతుతో అన్నారు.

"ఈ రేడు భువనంగళ్ పడయిత్తవనై
కయివేంది శీరాటి పాలూత్తి తారాట్ట నీ ఎన్నతపం శయదనై!"

(ఏడేడు భవనాల్ని కడుపులో దాచుకున్న గోపాలుడి ఒళ్ళు కడిగి పాలు పట్టి సాకడానికి యశోద ఏం తపం చేసిందో)

వరదమ్మకి ఒళ్ళు బాగాలేదని తెలియగానే ఉవ్వెత్తున వీచే తరంగాలలాగా హితులంతా గుమి కూడారు. జగన్నాథస్వామి ధర్మకర్త బంగార్రాజుగారు ఆవిడని ఆసుపత్రిలో చేరుస్తానంటూ వచ్చారు. పోలా పైడి తల్లినాయుడు ఇంటిముందు కారుని నిలిపి వరండాలో కూర్చున్నాడు. జయవాణి, ఆఖరికి వరహాల శెట్టిగారు కూడా వచ్చారు. పద్మనాభం కబురు వెళ్ళింది. కారు చేయించుకుని వచ్చారు. భీమిలి ఎమ్మెల్యే భూపతిరాజుగారు వచ్చారు.

ఒక్క క్షణం సుభద్రాచార్యులవారు బిత్తరపోయారు. అవసరానికి ఇంతమంది సహాయ సానుభూతులు లభిస్తాయని ఆయన కలలో కూడా ఊహించలేదు.

కె.జి.హెచ్.లో నాలుగురోజులు ఉంచారు వరదమ్మని. ఐ.సి.యులో మంచినీళ్ళు తప్ప ఏమీ ముట్టలేదు వరదమ్మ. ఆవిడని ఏం తీసుకోమని ఒప్పించలేక సెలైన్ పెట్టి, ఆక్సిజన్ ఇచ్చి అప్పటికి ఆయాస్మ నుంచి, గండం నుంచీ తప్పించి ఇంటికి పంపేశారు డాక్టర్లు. ఆ నాలుగయిదు రోజులూ భార్యతోపాటు ఆచార్యులవారు కూడా లంఖణాలు చేశారు. అప్పుడయినా ఆ విషయం తిరుమలకి చెప్పడానికి ఆచార్యులవారు కూడా అంగీకరించలేదు. మరొకరితో అయితే ఆయన్ని సంప్రదించకుండానే ఆ పని చేసేవారేమో కానీ సుభద్రాచార్యుల విషయంలో పైడితల్లినాయుడు కానీ, జయవాణి కానీ ఆ సాహసం చెయ్యలేక పోయారు.

ఓ సాయంకాలం రిక్షా దిగి వీధి గుమ్మంలో నిలబడింది ఆండాళ్ళు. అప్పుడూ కూర్మయ్య రావడానికి సాహసించలేదు. గుమ్మం బయట కూతుర్ని చూశారు సుభద్రాచార్యులు. ఆమె చిన్నతనంలో గుండెలమీద కూర్చుని ఆడుకున్న తులసిమాల వణికింది. దానికిందనున్న గుండె ఆ ఆర్ధ్రతని తట్టుకోలేకపోయింది.

"అమ్మ ఎలా ఉంది నాన్నా?" అంది గుమ్మం బయట కూర్చునే.

ఆ పిలుపుకి కళ్ళిప్పింది వరదమ్మ. ఆయాసంతో కళ్ళల్లోకి తన్నిన రక్తం మరింత ఎరుపయి వాటిముందు నీటి తెరలు అవ్యాహతంగా జాలువారాయి.

సుభద్రాచార్యులు మొదటిసారిగా తండ్రి అయిపోయాడు. మొదటిసారిగా తరతరాల సంప్రదాయ పటిమ కన్నతండ్రి ప్రేమని జయించలేకపోయింది. "రా అమ్మా, అమ్మ దగ్గర కూర్చో" అన్నాడు.

వరదమ్మ కళ్ళల్లో వెంటనే భయం కనిపించింది. ఇది తరతరాల సంప్రదాయపు అలవాటుని జయించలేని కన్నతల్లి పిరికితనం.

ఇద్దరినీ తెలుసు అండాళ్ళుకి. "వద్దు నాన్నా! అమ్మని చూసిపోవాలని వచ్చాను. అన్నయ్యకి ఫోన్ చేయించండి. ఈ సమయంలో అన్నయ్యయినా ఇక్కడ ఉండాలి. మీరయినా అన్నయ్య దగ్గర ఉండాలి" అంది.

ఎక్కువసేపు ఉన్నకొద్దీ వాళ్ళలో బాధనే రేపగలుగుతుంది. నల్ల ద్రాక్షపళ్ళ పొట్లాన్ని ఇంటి గుమ్మంలోకి తోసి వెళ్ళిపోయింది ఆండాళ్ళు.

ఆచార్యులవారు స్వయంగా ద్రాక్షపళ్ళు అందుకున్నారు. రెండు ద్రాక్షపళ్ళు నోట్లో వేసుకున్నారు. పరంపరాగతంగా వచ్చిన సంప్రదాయ సంక్షోభానికి ఆ రెండు ద్రాక్షపళ్ళూ ముగింపు. అవి ఎంత రుచో.

ఆ రోజంతా ఆ ద్రాక్షపళ్ళనే తిన్నది. ఏ సెలైనూ చెయ్యలేని పని ఆ తల్లి ఆరోగ్యానికి ఆ పళ్ళు ఊతాన్నిచ్చాయి.

వరదమ్మ ఆఖరి ఘడియలు చాలా విచిత్రంగా సాగాయి. రాత్రి ఫలహారాన్ని సుభద్రాచార్యులు తినిపిస్తుంటే బల్లమీద తలపెట్టుకుని ఆయాస పడుతున్న వరదమ్మ మెడలో వేలాడుతున్న మంగళసూత్రాన్ని చూసుకుంది.

"నేను పోయాక వీటిని చెరిపించి నా మనవరాలికి ఉంగరం చేయించండి" అంది.

సుభద్రాచార్యులు నవ్వుకున్నారు.

"మిగతా నగలన్నీ ఎవరికిస్తావు?" అన్నారు నవ్వుతూనే.

"ఇంకెవరికి తిరుమలకే. ఈ పగడాల దండని ఎప్పుడూ కోరికేది ఆండాళ్ళు. దానికి పంపించండి" అంది వరదమ్మ.

చనిపోయేముందు కొందరికి ఏదో సూచన పలికిస్తుందేమో. ఇది చాలా సందర్భాలలో, చాలామంది విషయంలో నిజం.

తెల్లారితే పుష్యబహుళ ఏకాదశి. అంటే వైకుంఠ ఏకాదశి. పోయిన వారంతా శ్రీవారి సన్నిధికే సరాసరి పోవడానికి స్వర్గద్వారాలు తెరుచుకుంటాయంటారు. వరదమ్మ సంకల్ప బలమో, పుణ్య బలమో తెలీదు. ఉదయం 4గంటల 43 నిముషాలకి ఏకాదశి ఘడియలు ప్రవేశిస్తూండగానే మంచం మీదే పువ్వులాగా లేచిపోయింది.

అంతకన్నా విచిత్రమైన విషయం ఆ క్షణంలో తిరుమల పెళ్ళినాటి పట్టుపంచెని ఎప్పుడు లేచి కట్టుకున్నదో కట్టుకుని ఉంది. తిరుమల లాల్చీ తొడుక్కుని ఉంది. అలనాటి పట్టు ఉత్తరీయం ఆమె మెడచుట్టూ ఉంది. నుదుటిన బొట్టూ, జుత్తూ చూస్తే తప్ప పోలికలోనూ, ఆహార్యంలోనూ తిరుమల నిద్రపోతున్నట్టే కనిపించింది. కన్నబిడ్డతో త్వమేవాహం అని భావించిన తర్వాతనే మృత్యువుతో ఆ మాట అనగలిగి ఉంటుంది ఆ తల్లి. అంతవరకూ మృత్యువు కూడా గడగడలాడుతూ ఆ ప్రాంగణంలో నిలబడే ఉంటుంది.

ఆనాడు స్వర్గద్వారాల దగ్గరికి చేరిన మొదటి పుణ్యాత్మురాలు వరదమ్మ.

ఊరు ఊరంతా పేరు పేరునా వచ్చి ఆమె పాదాలకి నమస్కారం చేసి వెళ్ళారు. ఆమె ముఖానికి పసుపూ, కుంకుమా రాసి తరించారు. సుభద్రాచార్యులగారు స్థాణువులాగా బల్లమీద కూర్చుండిపోయారు. దాదాపు 55 సంవత్సరాల స్నేహితురాలు తనని విడిచి పవిత్రంగా, గర్వంగా, ఠీవిగా సెలవు తీసుకుంది.

ఎక్కడో టెలిఫోన్ తీగలు ఈ వార్తని డిట్రాయిట్ దాకా మోసుకుపోతున్నాయి. కాకినాడ నుంచి ఆండాళ్ళు అప్పుడే కారులో బయలుదేరింది.

(కొనసాగింపు వచ్చేనెలలో)

Post your comments

ఈ నవల గురించి కిరణ్‌ప్రభ టాక్ షో వినడానికి ఇక్కడ క్లిక్ చేయండి.